

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ ПОЛІВАЛЕНТНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ У ФЕДЕРАТИВНІЙ РЕСПУБЛІЦІ НІМЕЧЧИНА

Наприкінці ХХ століття у Федеративній Республіці Німеччина (ФРН) активно розпочалися реформаційні перетворення системи педагогічної освіти. Нами з'ясовано, що під час тривалих наукових дискусій наприкінці минулого століття серед німецьких науковців і представників педагогічної громади відбулось усвідомлення того, що підготовка вчителів має низку особливостей, які не можуть бути повною мірою враховані в умовах класичного університету. У зв'язку з цим Конференція ректорів вищих навчальних закладів своєю постановою від 15 травня 1995 року висловила критику академічної фази підготовки вчительських кадрів і звернула увагу на необхідність ретельного перегляду змісту і форм педагогічної освіти [1; 2]. Для вирішення означених проблем на федеральному і регіональному рівнях було створено спеціальні комісії для здійснення аналізу стану професійної педагогічної підготовки у ФРН.

Спільною комісією експертів федеральної землі Північний Рейн-Вестфалія, яку очолив Ю. Баумерт (J. Baumert), науковий співробітник Інституту досліджень у галузі освіти імені Макса Планка (Берлін), було окреслено ряд проблемних питань змісту та організації підготовки вчителів, які потребують негайного вирішення, зокрема: 1) розподіл змісту підготовки вчителів на велику кількість дисциплін значно скорочує час на вивчення найважливіших для вчителя педагогіки і педагогічної психології; 2) потреба у формуванні основного курікулуму за всіма тематичними блоками підготовки учителів, а особливо за блоком «Науки про освіту»; 3) необхідність інтеграції шкільної практики в університетську підготовку; 4) раціональний розподіл навантаження за предметами між програмами підготовки вчителів освітніх ступенів бакалавра і магістра; 5) розробка та запровадження для подальшої апробації моделі полівалентності у підготовці вчителів освітнього ступеню «Бакалавр» з метою забезпечення мобільності фахівців на ринку праці, що закріплено Болонською декларацією [3, с. 3–5].

Як експериментальний варіант, членами спільної комісії федеральної землі Північний Рейн-Вестфалія, була запропонована для апробації модель полівалентності у підготовці вчителів, котра виявилася протилежною звичній моделі професіоналізації. Згідно з новою моделлю студент – майбутній учитель не повинен вивчати педагогічні дисципліни паралельно з науковими предметами; навпаки, спочатку, закінчивши вивчення будь-якого предмета і отримавши ступінь бакалавра, він може продовжити вивчення педагогічних наук з метою отримання ступеня магістра і здобуття професії вчителя. Якщо в існуючій сьогодні моделі педагогічної освіти у ФРН основною метою навчання з самого початку визначається професіоналізація, то в цьому альтернативному варіанті мова йде про так звану полівалентність. Полівалентність забезпечує можливість професійного використання предметно-наукової основи як фундаменту для подальшої підготовки вчителів і безпосередньо для початку професійної діяльності в економіці чи управлінні [4, с. 36–38].

На практиці це виглядає таким чином: спочатку вивчаються два предмети, наприклад, історія і англійська мова, що супроводжується розвитком таких якостей майбутнього фахівця, як комунікабельність, вміння працювати в групі, здатність до самопрезентації, компетентність у використанні засобів масової інформації, знання іноземних мов. У підсумку бакалавр повинен бути готовий до професійної діяльності, не обов'язково безпосередньо пов'язаної з вивченими предметами. Зокрема, він повинен вміти використовувати у своїй роботі методичні підходи та способи наукового аналізу, яким він навчився в університеті. Якщо особа, яка здобула ступінь бакалавра за моделлю

полівалентності, захоче стати вчителем, вона повинна буде продовжити навчання, результатом якого стане отримання ступеня магістра. За один або два роки магістерської програми підготовки студент здобуває науково-методичну кваліфікацію, що дозволяє йому стати вчителем після стажування в школі [4].

Дискусії щодо переваг і недоліків моделі полівалентності у підготовці вчителів ведуться і до сьогодні. Наприклад, німецька дослідниця М. Краул (M. Kraul), професор Геттінгенського університету імені Георга Августа (федеральна земля Нижня Саксонія), однією з переваг полівалентної підготовки вчителів називає кращу пристосованість до швидкозмінної ситуації на ринку праці, оскільки потреба у вчителях є циклічною: після попиту на вчительські кадри настає їх надлишок, внаслідок чого виникає безробіття, відповідальність за яке покладають на державу як практично єдиного роботодавця. На думку дослідниці, якщо вчителів готувати не за моделлю професіоналізації, а полівалентності, то їх професія не буде визначена з самого початку, що забезпечить більшу мобільність на ринку праці. Крім цього, в періоди нестачі вчителів можна було б у короткий строк готувати до педагогічної професії людей з вищою освітою – наприклад, хіміків або фізиків за магістерською програмою [5].

Дискусія щодо найбільш прийнятної моделі підготовки вчителів у Німеччині розпочалася у федеральній землі Північний Рейн-Вестфалія, охопила наукову спільноту ФРН і переросла в інтенсивне обговорення можливостей впровадження нової структури педагогічної освіти в окремих університетах.

Ми дотримуємось такої точки зору, що прийнятними можуть бути обидва варіанти – як модель професіоналізації, так і модель полівалентності у підготовці майбутніх учителів загальноосвітніх шкіл. За будь-якої моделі важливою умовою успішного оволодіння професією вчителя вважаємо свідому і послідовну спрямованість студентів на майбутню сферу професійної педагогічної діяльності, раціональну інтеграцію теорії і практики під час навчання в університеті з метою підготовки кваліфікованих фахівців-педагогів, здатних планувати, організувати й аналізувати процеси навчання і виховання.

Список використаних джерел

1. Schützenmeister J. Professionalisierung und Polyvalenz in der Lehrerausbildung / Jörn Schützenmeister – Marburg: Tectum Verlag DE, 2002. – 552 s.
2. Terhart E. Perspektiven der Lehrerbildung in Deutschland / Ewald Terhart/ – Landsberg: Beltz, 2000. – 160 s.
3. Ausbildung von Lehrerinnen und Lehrern in Nordrhein-Westfalen: Kurzfassung der Empfehlungen der Expertenkommission zur Ersten Phase / Jürgen Baumert, Erwin Beck, Klaus Beck und andere. – Düsseldorf: Ministerium für Innovation, Wissenschaft, Forschung und Technologie, 2007. – 13 s.
4. Ausbildung von Lehrerinnen und Lehrern in Nordrhein-Westfalen: Empfehlungen der Expertenkommission zur Ersten Phase / Jürgen Baumert, Erwin Beck, Klaus Beck und andere. – Düsseldorf : Ministerium für Innovation, Wissenschaft, Forschung und Technologie, 2007. – 62 s.
5. Краул М. Роль педагогических дисциплин в подготовке учителей в Германии: профессионализация или поливалентность? / Краул М. // Ярославский педагогический вестник: научный журнал. – 2002. – № 2. – [Электронный ресурс]. – Режим допуска: http://vestnik.yspu.org/releases/materialy_mejdunarodnogo_seminara/14_4/ (22.01.2016). – Название с экрана. – Язык рус.